Pelastakaa Lapset

Koska lasten tulevaisuus alkaa nyt.

Pelastakaa Lapset

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuuleminen 11.11.2024.

Aino Sarkia, YTT erityisasiantuntija,
Pelastakaa Lapset ry

Taustaksi lausuntoon hallituksen esityksestä eduskunnalle työttömyysturvalain ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 ja 8 §:n muuttamiseksi

- Pelastakaa Lasten lausunnossa ja kuulemistilaisuudessa tarkastelukulmana lapset, nuoret ja lapsiperheet, ja erityisesti em. ihmisryhmien tilanne suhteessa lapsiperheköyhyyteen.
- Hallituksen esityksen tavoite perusturvan uudistuksesta, joka muun muassa sujuvoittaa sosiaaliturvaa ja yksinkertaistaa etuuksia, on periaatteessa kannatettava, mutta esitysluonnoksessa kuvatut tavat päästä tähän tavoitteeseen ovat osin ongelmallisia lasten ja lapsiperheiden kannalta.

Lähtökohtana lapsen oikeudet 1/2

- YK:n lapsen oikeuksien sopimus: huomioitava lapsen etu silloin, kun varmistetaan lasten riittävä elintaso ja sosiaaliturva (artiklat 26 ja 27).
- YK:n lapsen oikeuksien komitean suositukset Suomen valtiolle kesäkuussa 2023: vältettävä sosiaaliturvan leikkauksia, jotka vaikuttavat köyhyys- ja syrjäytymisvaarassa oleviin lapsiin.
  - Nämä suositukset tulee ottaa vakavasti kaikissa toimissa, joilla on vaikutuksia lapsiperheiden – ja näin ollen myös lasten – toimeentuloon.
  - Huomioitava, että perheiden toimeentuloa heikennettäessä useasta eri suunnasta voivat yhteisvaikutukset muodostua kohtuuttomiksi.

Lähtökohtana lapsen oikeudet 2/2

- Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) syksyllä 2024 tekemässä arviossa vuosien 2024 ja 2025 toimeentuloturva- ja sosiaali- ja terveyspalvelulainsäädännön muutosten yhteisvaikutuksista eri ihmisryhmien perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen todetaan mm. näin:

  "Lapsen edun ja lapsen oikeuksien toteutumisen näkökulmasta tulisi välttää etenkin lapsiköyhyyttä lisääviä politiikkatoimenpiteitä sekä toimia, jotka vaikuttavat heikentävästi lapsen huolenpidosta vastaavien asemaan. Tällaisia vaikutuksia ei nyt toteutettavien heikennysten yhteydessä pystytä kaikilta osin välttämään."

- Lasten ja nuorten syrjäytymisriskin on todettu voivan lisääntyä. Myös THL ja Soste ry ovat arvioineet muutosten lisäävän pienituloisuutta ja lapsiperheköyhyyttä.
  - Lapsena koetulla köyhyydellä voi olla pitkäkestoisia, sukupolvien yli ulottuvia, kielteisiä vaikutuksia ihmisen elämässä.
  - Pitkäntähtäimen vaikutukset hallituksen tavoitteeseen vahvistaa julkista taloutta?

Vaikutukset lapsiin, nuoriin ja lapsiperheisiin 1/2

- Tärkeää, että esitykseen sisällytetty kohta 4.2.2.3, jossa tarkastellaan esityksen vaikutuksia lapsiin ja nuoriin.
  - Tätä peräänkuulutettu myös YK:n lapsen oikeuksien komitean Suomelle antamissa johtopäätöksissä ja suosituksissa (kesäkuu 2023).
- Esityksen laskelmat vaikutuksista osoittavat, että vaikutukset osuvat kymmeniintuhansiin lapsiin heikentämällä lasten ja heidän perheidensä toimeentuloa.
- Esityksen kuukausittaiset euromääräiset muutokset merkittäviä erityisesti vaikeassa taloudellisessa tilanteessa oleville lapsiperheille. Erityisen huolestuttavia ovat mahdolliset vaikutukset yksinhuoltajatalouksiin, joissa jo nyt köyhyysriski huomattavan korkea - yksinhuoltajatalouksiin osuvien vaikutusten arviointien sisällyttäminen esitykseen?

Vaikutukset lapsiin, nuoriin ja lapsiperheisiin 2/2

- Työttömyysturvaa koskevien muutosten arvioidaan esityksen mukaan *“lisäävän hieman yleisen asumistuen ja toimeentulotuen maksamista”*.
  - Mitä tarkoittaa ”hieman”? Jos halutaan ymmärtää ja arvioida muutosten vaikutuksia kotitalouksiin ja ihmisiin, olisi toimeentulotuen ja asumistuen kasvusta hyvä olla konkreettisempi arvio.
- Muutosten vaikutuksia tulisi tarkastella kokonaisuutena muiden sosiaaliturvan leikkausten kanssa, jotta aiheesta voidaan muodostaa kokonaiskuva ja –ymmärrys – nyt arviointi jää pistemäiseksi.
  - Esim. toimeentulotuesta ja asumistuesta todettu STM:n yhteisvaikutusten arviossa näin: *“Työttömyysturvaa koskevat muutokset kohdistuvat työttömiin ja lisäävät tässä ryhmässä merkittävästi asumistuen ja toimeentulotuen tarvetta.”*
  - Arviot toimeentulotuen ja asumistuen merkittävästä ja pienestä (hieman) lisääntymisestä näyttäytyvät hyvin erilaisina riippuen siitä, kuinka laajasti asiaa tarkastelee. Osana suurempaa kokonaisuutta on kuitenkin selvää, että käsillä oleva esitys on osaltaan rakentamassa tilannetta, jossa näiden etuuksien tarve tulee merkittävästi Suomessa kasvamaan.

Lopuksi

- Pelastakaa Lapset ei pidä esityksen muutoksia kannatettavina kun huomioidaan, että
  - esitys on osa kokonaisuutta, jossa monien samanaikaisten toimeentulon heikennysten arvioidaan lisäävän köyhyydessä elävien lasten määrää 16 700:lla (Soste ry)
  - lapsen oikeus elintasoon ja sosiaaliturvaan (artiklat 26 ja 27) uhkaa jäädä toteutumatta osalla lapsista
  - YK:n lapsen oikeuksien komitea on suosittanut välttämään sosiaaliturvan leikkauksia, jotka vaikuttavat köyhyys- ja syrjäytymisvaarassa oleviin lapsiin.
- Pelastakaa Lapset katsoo, että muutokset työttömyysturvalain ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 ja 8 §:n muuttamiseksi tulee arvioida lapsen oikeuksien sopimuksen sisällöt ja lapsen oikeuksien komitean suositukset sekä STM:n tekemän yhteisvaikutusten arvioinnin sisällöt huomioiden. Muutosten vaikutuksia tulee seurata myös jälkikäteen ja peruttava tarvittaessa päätöksiä, jotka lisäävät ja syventävät lapsiperheköyhyyttä.

KIITOS!

Pelastakaa Lapset

Lisätietoja:
Aino.sarkia@pelastakaalapset.fi